

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

#### สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่ม ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง แบบอนุกรมเวลา เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 90 คน กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มเจาะ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2550 มีการใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางในชีวิตประจำวัน สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ ยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ และมีพฤติกรรมที่ไม่สวมหมวกนิรภัยในขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 45 คน และกลุ่มทดลอง 45 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยซึ่งสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจำนวน 16 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัย จำนวน 27 ข้อ และส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัย จำนวน 12 ข้อ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทัศนคติเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามพฤติกรรมเท่ากับ 0.86 จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หาความเชื่อมั่นแบบสอบถามทัศนคติโดยใช้การหาความสอดคล้องภายใน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 และแบบสอบถามพฤติกรรมใช้วิธีทดสอบซ้ำเพื่อหาความสัมพันธของการตอบข้อคำถามของกลุ่มตัวอย่าง เว้นระยะห่างระหว่างการทดสอบครั้งแรกและครั้งที่สองประมาณ 1 สัปดาห์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

2. สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัย ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจำนวน 2 ชุด คือ แผนการสร้างเสริมทัศนคติและแผนการเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติ โดยแผนการสร้างเสริมทัศนคติมีเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ สาเหตุและผลกระทบจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ประโยชน์ของการสวมหมวกนิรภัย และผลกระทบเมื่อไม่สวมหมวกนิรภัย และแผนการเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติมีเนื้อหาเกี่ยวกับประเภทของหมวกนิรภัย การเลือกหมวกนิรภัย และการสวมหมวกนิรภัยที่ถูกต้องเหมาะสม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครอบคลุมวงจรการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนรู้ทางประสบการณ์ การสะท้อนคิดและอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอด และการประยุกต์ทดลองใช้ สำหรับสื่อที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กรณศึกษา ตัวอย่างหมวกนิรภัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภาพถ่าย ใบความรู้และใบงาน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ท่าน และได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปใช้จริง

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ระยะเวลาในจัดกิจกรรม 1 วัน โดยแบ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 4 ช่วงเวลา แต่ละช่วงเวลาใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงปัญหา และมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ในวัยรุ่น การจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงประโยชน์จากการสวมหมวกนิรภัยและผลกระทบจากการไม่สวมหมวกนิรภัยในวัยรุ่น การจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของหมวกนิรภัย และสามารถเลือกหมวกนิรภัยเพื่อสวมใส่ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสวมใส่หมวกนิรภัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยทำการประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของกลุ่มทดลอง 3 ครั้ง คือ สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 ภายหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเสร็จสิ้น และประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของกลุ่มควบคุม 1 ครั้ง คือ สัปดาห์ที่ 1 ภายหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกลุ่มทดลองเสร็จสิ้น โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและรอรับคืนด้วยตนเอง การประเมินใช้แบบสอบถามชุดเดียวกับการประเมินครั้งแรก

### ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 16 ปี เป็นเพศหญิง และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การขับจี้รถจักรยานยนต์มากกว่า 2 ปี และเคยฝ่าฝืนกฎจราจรคิดเป็นร้อยละ 42.2 ในกลุ่มควบคุมและร้อยละ 60.0 ในกลุ่มทดลอง โดยการฝ่าฝืนส่วนใหญ่คือการไม่สวมหมวกนิรภัย และพบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยโดยได้รับจากโทรทัศน์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.0 ในกลุ่มควบคุมและร้อยละ 76.2 ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มทดลองร้อยละ 86.4 และกลุ่มควบคุมร้อยละ 81.3 จะเลือกซื้อหมวกนิรภัยที่ได้มาตรฐาน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีหมวกนิรภัยคิดเป็นร้อยละ 84.4 ในกลุ่มควบคุมและร้อยละ 95.6 ในกลุ่มทดลอง

2. คะแนนทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังเข้าร่วมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ( $p\text{-value} > .05$ )

3. คะแนนทัศนคติโดยรวมและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างก่อนและหลังการทดลองทั้ง 3 ระยะ ไม่แตกต่างกัน ( $p\text{-value} > .05$ )

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ พบว่ามีปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนนทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของกลุ่มตัวอย่าง คือ ประสบการณ์ในการขับจี้รถจักรยานยนต์และทัศนคติเดิมของกลุ่มตัวอย่าง และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยจากสื่อสาธารณะต่างๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ใกล้เคียงกัน จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยที่เปลี่ยนแปลงไปของกลุ่มทดลอง เกิดจากการเข้าร่วมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้

### ข้อจำกัดในการทำการวิจัย

1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้แบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 4 ช่วงเวลา ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 6 ชั่วโมงติดต่อกัน แต่ถูกจำกัดเวลาในการจัดเพียง 1 วัน ซึ่งอาจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุดในแต่ละกิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะต้องใช้ทั้งความคิด สมาธิ และการพูดคุยอภิปรายกันในกลุ่ม จึงอาจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเหนื่อยล้าในการเข้าร่วมกิจกรรม และในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง ไม่มีการเว้นช่วงระยะเวลา ซึ่งการจัดกิจกรรมโดยแบ่งช่วงระยะเวลาจะทำให้กลุ่มตัวอย่างได้มีเวลาในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปสรุปรวบยอดทางความคิดจนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ถูกต้องและอย่างชัดเจน

2. ในการประเมินทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มที่ได้เข้าร่วมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับกลุ่มควบคุม เนื่องจากสื่อสาธารณะในปัจจุบันมีการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการจับจี้รถจักรยานยนต์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่สวมหมวกนิรภัยที่หลากหลาย ประกอบกับในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างได้รับการกระตุ้นเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์จากการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจราจรในชุมชนที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยแทรกที่ไม่สามารถควบคุมได้ และอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

#### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยของวัยรุ่น โดยใช้กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันหลากหลาย เพื่อให้วัยรุ่นได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ มีโอกาสได้แสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้อง และมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม

#### ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรมีการปรับกิจกรรมโดยการเว้นระยะห่างของกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อให้วัยรุ่นได้มีเวลาในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปสรุปรวบยอดทางความคิดจนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ถูกต้องและอย่างชัดเจน
2. ควรมีการศึกษาเพื่อการพัฒนาแกนนำนักเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเผยแพร่ข้อมูล ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยในกลุ่มนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการศึกษาพัฒนาสื่อสร้างความรู้สึกลึกที่สามารถสร้างความตระหนักจนเกิดทัศนคติเกี่ยวกับการจับจี้รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยในกลุ่มวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพ